

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 3.8.2005
COM(2005) 359 definitief

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN
HET EUROPEES PARLEMENT**

**Tweede toezichtverslag over de herstructurering van de staalindustrie in Tsjechië en
Polen**

{SEC(2005) 1039}

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES PARLEMENT

Tweede toezichtverslag over de herstructurering van de staalindustrie in Tsjechië en Polen

1. INLEIDING

Er blijven grote inspanningen nodig om de hervorming van de staalindustrie in de nieuwe lidstaten te voltooien en de betrokken bedrijven volledig in de interne markt te integreren. Veel bedrijven in Tsjechië en Polen zijn er niet in geslaagd voor de toetreding op 1 mei 2004 levensvatbaar te worden. De regeringen hebben financiële steun verleend op voorwaarde dat de begunstigden op lange termijn levensvatbaar worden. Om die reden is de Europese Unie met Tsjechië en Polen overeengekomen dat zij gedurende een overgangsperiode overheidssteun aan specifieke bedrijven mogen blijven verlenen. Aan deze vrijstelling van de EU-regels inzake overheidssteun zijn zowel voor de regeringen als voor de bedrijven bepaalde verplichtingen verbonden, die zijn vastgelegd in protocollen bij het Toetredingsverdrag. *Protocol 2*¹ betreft de herstructurering van de Tsjechische staalindustrie en *protocol 8*² betreft de herstructurering van de Poolse staalindustrie.

De protocollen bevatten ook gedetailleerde bepalingen betreffende het toezicht op en de rapportering over deze verplichtingen. Zo is bepaald dat de Commissie verslag aan de Raad moet uitbrengen.

Op 7 juli 2004 heeft de Commissie het *Eerste toezichtverslag over de herstructurering van de staalindustrie in de Tsjechische Republiek en Polen*³ goedgekeurd, betreffende het jaar 2003. In dat verslag constateerde de Commissie dat bij het herstructureringsproces vertraging was opgetreden, en dat met name de investeringen uitbleven. Beide landen werd aangeraden te profiteren van de positieve marktomstandigheden en het herstructureringsproces de komende jaren te versnellen, zodat de betrokken bedrijven aan het eind van de herstructureringsperiode levensvatbaar kunnen zijn.

In dit tweede voortgangsverslag, dat gebaseerd is op nationale toezichtverslagen van de autoriteiten van de lidstaten, een onafhankelijke evaluatie en gesprekken met belanghebbenden, wordt benadrukt dat de staalbedrijven in een uitzonderlijk gunstige markt opereren, aangezien de vraag naar staal sinds jaren niet zo groot en de prijzen in lange tijd niet zo hoog zijn geweest. Mede hierdoor konden de bedrijven een aanzienlijk hogere omzet behalen en hun bedrijfsresultaat aanzienlijk verbeteren. Ook de uitvoering van de herstructureringsprogramma's had hierdoor makkelijker moeten verlopen.

¹ PB L 236 van 23.9.2003, blz. 934.

² PB L 236 van 23.9.2003, blz. 948.

³ COM(2004) 443 definitief.

Uit de evaluatie van de resultaten blijkt echter dat enkele bedrijven nog steeds slecht presteren en er weleens niet in zouden kunnen slagen levensvatbaar te zijn wanneer de herstructureringsperiode op 31 december 2006 afloopt. Aangezien er nog slechts 18 maanden resteren voor die streefdatum, roept de Commissie de begunstigde ondernemingen en de autoriteiten op zorgvuldig kennis te nemen van haar aanbevelingen.

De Commissie benadrukt dat zij voor de bedrijven die aan het eind van de herstructureringsperiode niet levensvatbaar zijn, zal analyseren welke redenen hieraan ten grondslag liggen. Als de rentabiliteit uitblijft doordat de herstructureringsmaatregelen van het nationale herstructureringsprogramma en de individuele bedrijfsplannen niet volgens de planning zijn uitgevoerd, kunnen stappen worden gezet om de verleende steun terug te vorderen.

In dit verslag wordt de in 2004 geboekte vooruitgang beschreven. Het bevat de volgende elementen:

- een beschrijving van de ontwikkelingen op de mondiale staalmarkt, de achtergrond waartegen het herstructureringsproces plaatsvindt;
- een landenrapport waarin de belangrijkste toezichtsresultaten betreffende overheidssteun en cruciale benchmarks voor herstructurering zoals omschreven in de bijlagen bij de protocollen (capaciteitsvermindering, investeringen, productiviteit, kosten en levensvatbaarheid) worden gepresenteerd;
- conclusies en aanbevelingen betreffende de te nemen maatregelen en de follow-up die nodig is om te zorgen dat de begunstigde ondernemingen aan het eind van de herstructureringsperiode levensvatbaar zijn.

Er zullen jaarlijks voortgangsverslagen voor de Raad worden opgesteld. Het laatste verslag, over de voortgang in 2006, zal in 2007 worden ingediend. In dat laatste verslag zal ook een algemene beoordeling worden gegeven van de resultaten van het gehele herstructureringsproces (2003-2006).

2. ONTWIKKELINGEN OP DE MONDIALE STAALMARKT⁴

Het herstructureringsproces wordt door een aantal factoren beïnvloed, zoals de maatregelen van bedrijven en overheidsautoriteiten, de algemene economische ontwikkelingen en de marktsituatie. Om de prestaties van staalbedrijven in Tsjechië en Polen te kunnen beoordelen, dient men terdege van deze aspecten op de hoogte te zijn. Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen van de mondiale staalmarkt geschetst.

De bedrijven opereerden in 2004 in een uitzonderlijk gunstige mondiale marktcontext. De wereldeconomie begon in het tweede halfjaar van 2003 aan te trekken en vertoonde in 2004 met name in Azië en Noord-Amerika een sterke groei. Het jaarlijkse groeipercentage bedroeg in 2004 5,5%, ten opzichte van 2,8% in 2003.

⁴

Bronnen: IISI en Eurostat.

Voor de vraag naar staal en de handel in staal, die al twee jaar in het slop zaten, had dit zeer positieve gevolgen. De economie raakte als gevolg van de onstuimige groei van de Chinese markt in een onverwachte stroomversnelling, die het wereldwijde staalgebruik in 2004 naar een nieuw record van 967 miljoen ton eindproducten dreef, een toename van 9% ten opzichte van 2003. Naar verwachting zal deze stijgende trend zich gedurende het hele jaar 2005 voortzetten, al zal de groei wel aanzienlijk worden getemperd: de verwachte groei bedraagt ongeveer 3,8%.

In de Europese Unie herstelde de economie zich trager. In 2004 nam het BBP toe met 2,4%, tegen 0,9% in 2003. Tegelijkertijd steeg in de EU de vraag naar eindproducten van staal in 2004 met maar liefst 7%, aanzienlijk meer dan de 1,5% groei in het jaar daarvoor. Zowel de Tsjechische als de Poolse staalbedrijven profiteerden volop van de groei van hun belangrijkste exportmarkten. Ook op de nog sneller groeiende thuismarkten wisten zij hun omzet te vergroten. De huidige voorspellingen laten echter voor 2005 een veel kleinere toename van de vraag zien als gevolg van een verwachte geringere groei van de Europese economie van rond de 2%.

De staalprijzen schoten in 2004 omhoog. Op wereldniveau stegen de prijzen voor lange en platte staalproducten met zo'n 60%. In de Europese Unie stegen de prijzen onder invloed van de sterke euro minder hard, met ongeveer 30%. In dezelfde periode werd de inkomstenstijging van de staalfabrikanten gedeeltelijk tenietgedaan door de aanzienlijke stijgingen van de kosten voor grondstoffen, vervoer en energie. De vooruitzichten voor 2005 wijzen op een stabilisatie van de prijzen.

3. RESULTATEN VAN DE TOEZICHTPROGRAMMA'S IN TSJECHIË EN POLEN

3.1. Tsjechië

Ondanks de algemeen gunstige marktontwikkelingen, waardoor alle staalfabrikanten hun financiële prestaties aanzienlijk hebben kunnen verbeteren, zijn niet alle Tsjechische staalbedrijven erin geslaagd duurzaam levensvatbaar te worden. Dit komt vooral doordat vertraging is opgetreden bij het privatiseringsproces, dat naar verwachting echter medio 2005 zal zijn voltooid.

Op grond van de beschikbare informatie uit verschillende bronnen stelt de Commissie vast dat Tsjechië voor de in bijlage 1 bij protocol 2 vermelde bedrijven zijn verbintenissen ten aanzien van verleende overheidssteun is nagekomen. Zoals vermeld in het eerste toezichtverslag van de Commissie, blijft het totaalbedrag van de verleende steun onder het maximum. Volgens het protocol mocht na 31 december 2003 geen herstructureringssteun meer aan de Tsjechische staalsector worden verleend.

In het protocol is bepaald dat de warmwalserijen nrs. 1 en 2 van Válcovny plechu Frýdek-Místek uiterlijk 31 december 2005 definitief gesloten moeten zijn. De Commissie heeft echter overeenkomstig artikel 12 van protocol 2 een wijziging van het herstructureringsprogramma aanvaard, waardoor de definitieve sluiting met zes maanden is uitgesteld tot 30 juni 2006 (de productie zal op 31 december 2005

worden gestaakt). De Commissie heeft deze wijziging aanvaard op grond van de verstrekte motivering⁵. Voor 2004 waren geen andere capaciteitsverminderingen gepland en de Tsjechische autoriteiten hebben de verbintenissen van de bedrijven betreffende de tot het eind van de herstructureringsperiode geplande capaciteitswijzigingen bevestigd.

De onafhankelijke evaluatie van de geboekte vooruitgang bij de hervorming van de Tsjechische staalsector heeft bevestigd dat de vertraging bij de uitvoering van de investeringsprogramma's voor twee in bijlage 1 bij protocol 2 vermelde begunstigde ondernemingen een belangrijk punt van zorg is. Beide bedrijven hebben totnogtoe geen leningen kunnen sluiten voor investeringen om met name kwalitatieve verbeteringen tot stand te brengen. Als gevolg daarvan hebben deze bedrijven niet optimaal kunnen profiteren van de uitstekende binnenlandse en mondiale marktomstandigheden. Andere mogelijkheden om de winstgevendheid te verbeteren, zoals kostenreductie en verhoging van de omzet op de binnenlandse markt, hebben deze inkomstenderving slechts gedeeltelijk gecompenseerd en in beide gevallen bleven de exploitatiemarges onder de drempelwaarde. Dit betekent dat beide bedrijven onder normale marktomstandigheden aan het eind van de herstructureringsperiode niet aan de levensvatbaarheidstest van de Commissie zouden voldoen.

Verwacht wordt echter dat deze analyse de komende maanden in positieve zin kan worden bijgesteld wanneer de aangekondigde voltooiing van de privatisering van de Tsjechische staalsector plaatsvindt. Vooralsnog gaat de Commissie er op grond van eerdere ervaringen vanuit dat de volledige overname door een strategische investeerder het bedrijfsresultaat aanzienlijk kan beïnvloeden als gevolg van diverse factoren, zoals betere managementstructuren en de daaruit voortvloeiende kostenreducties, verbeterde winstgevendheid en gewijzigd marketingbeleid, maar ook door de grotere mogelijkheden om investeringsleningen te verkrijgen.

De komende maanden zullen dus uitwijzen of de Tsjechische staalsector duurzaam levensvatbaar zal worden. Om de verwachte ontwikkelingen te stimuleren, is het cruciaal dat de Tsjechische autoriteiten het privatiseringsproces zo snel mogelijk met succes afronden. Tegelijkertijd moeten alle bedrijven hun herstructureringswerkzaamheden voortzetten en zich met name inspannen om de kosten te reduceren en de kwaliteit van hun producten te verhogen.

3.2. Polen

Volgens de informatie waarover de Commissie beschikt, voldoet Polen aan zijn in het protocol beschreven verbintenissen in verband met de overheidssteun die aan de in bijlage 1 van protocol 8 vermelde ondernemingen wordt verleend. De verleende steun blijft onder het maximumbedrag. In de periode 1997-2003 heeft Polen steun verleend voor een totaalbedrag van 2 750 miljoen PLN (590 miljoen euro⁶), wat ongeveer 80% van het in het protocol toegestane maximumbedrag is. De begunstigde ondernemingen waaraan volgens het protocol overheidssteun kan worden verleend,

⁵ Zie voor details het besluit, dat openbaar beschikbaar is op http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/decisions/n600_2004/en.pdf.

⁶ Wisselkoers PLN/euro 4,6595 (gemiddelde december 2003).

zijn: Polskie Huty Stali (PHS), Huta Andrzej, Huta Bankowa, Huta Batory, Huta Buczek, Huta Lucchini-Warszawa, Huta Labędy en Huta Pokój. Volgens het protocol mocht na 31 december 2003 geen overheidssteun meer aan de Poolse staalsector worden verleend. Volgens de informatie waarover de Commissie beschikt is tot op heden aan deze voorwaarde voldaan. Over de situatie van Huta Buczek bestaat enige onduidelijkheid, waarover Polen momenteel opheldering verschaft.

Volgens de beschikbare informatie zijn de verbintenissen betreffende capaciteitsverminderingen in 2004 nageleefd. Uit de informatie waarover de Commissie beschikt, blijkt dat de fysieke liquidatie van de koudbandwalserij van Huta Lucchini-Warszawa (30 000 ton) als gepland in december 2004 heeft plaatsgevonden. Huta Bankowa heeft de productie van zijn walserij voor middelgrote profielen (60 000 ton) in december 2004 gestaakt.

De Europese Commissie merkt ook op dat de gunstige marktomstandigheden bij de meeste bedrijven geleid hebben tot een aanzienlijke omzetstijging, betere bedrijfsresultaten en grotere winstgevendheid. Dit heeft de rentabiliteitsvooruitzichten van de bedrijven in gunstige zin beïnvloed, al lijkt dit voor sommige bedrijven onvoldoende om eind 2006 levensvatbaar te zijn.

Ook in het tweede jaar waarin toezicht is gehouden op de herstructurering van de Poolse staalindustrie zijn vertragingen geconstateerd. Sommige vertragingen zijn aanzienlijk, met name als het gaat om investeringen, wat de toekomstige levensvatbaarheid van sommige bedrijven in gevaar kan brengen wanneer de markt instort. In andere gevallen baart de financiële toestand van de bedrijven zorgen, ondanks de uitzonderlijk goede marktomstandigheden.

De Commissie concludeert dat de verbeterde bedrijfsresultaten een positief teken zijn, maar dat deze hoofdzakelijk moeten worden toegeschreven aan de uitzonderlijk goede markt, die naar verwachting dit jaar zal stabiliseren. De privatisering van het belangrijkste Poolse staalbedrijf, die in maart 2004 is voltooid, heeft bijgedragen tot de betere prestaties van dit bedrijf. Niettemin valt er nog veel werk te verrichten.

Daarom raadt de Commissie alle bedrijven aan hun herstructureringswerkzaamheden in de resterende twee jaar op te voeren en te profiteren van de gestegen omzet en de beschikbaarheid van liquide middelen, met name in verband met investeringen, werkgelegenheidsreductie en kostenreductie, om een mogelijke recessie op te kunnen vangen, en zoals gepland eind 2006 levensvatbaar te zijn.

4. FOLLOW-UP

Op basis van de bevindingen van het toezicht op het herstructureringsproces van de staalsector in Tsjechië en Polen in 2004 stelt de Commissie vast dat de bedrijfsresultaten van de meeste bedrijven zijn verbeterd. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van de aanzienlijk betere binnenlandse en mondiale markt. Tegelijkertijd benadrukt zij dat uit het toezicht tevens blijkt dat in sommige gevallen aanzienlijke vertragingen zijn opgetreden bij de nakoming van de in de protocollen vastgelegde herstructureringsverplichtingen en -voorschriften.

De Commissie acht het cruciaal dat de ondernemingen die overheidssteun ontvangen in het kader van de herstructureringsprogramma's het herstructureringsproces in

2005 en 2006 intensiveren, zodat zij de vertraging kunnen inlopen die in het afgelopen jaar bij de uitvoering van hun bedrijfsplannen is opgetreden. Hoge prioriteit moet worden gegeven aan investeringen, die nodig zijn om de verkoop van producten met een hogere toegevoegde waarde te stimuleren en aldus de inkomsten te verhogen. Maatregelen om de kosten te reduceren en de winst te vergroten moeten worden voortgezet. De autoriteiten worden bovendien opgeroepen de nog resterende privatiseringen met succes te voltooien.

De Commissie zal het herstructureringsproces op de voet blijven volgen en zal in het bijzonder oog hebben voor de terreinen waar vertragingen werden geconstateerd. Zij zal daarover verslag uitbrengen in haar toekomstige voortgangsverslagen.

De Commissie wijst er evenals in het vorige voortgangsverslag op dat in de protocollen duidelijk is bepaald dat Tsjechië en Polen geen herstructureringssteun aan hun nationale staalindustrie mogen verlenen, behalve de steun waarin het protocol voorziet. Alle extra herstructureringssteun aan in het protocol vermelde begunstigde ondernemingen of aan andere staalbedrijven is onverenigbaar met het Toetredingsverdrag. In twee gevallen heeft de Commissie al de nodige maatregelen getroffen om na te gaan of er sprake was van onrechtmatige overheidssteun die teruggevorderd dient te worden⁷.

⁷

Op 19 mei 2004 heeft de Commissie een formele procedure op grond van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag ingesteld betreffende herstructureringssteun aan Huta Czysta, een niet in bijlage 1 bij protocol 8 vermelde Poolse staalproducent (zaak C20/04 ex NN 25/2004, PB C 204 van 12.8.2004, blz. 6) en op 14 december 2004 heeft zij een formele procedure betreffende herstructureringssteun ingesteld tegen Třinecké Železářny, een niet in bijlage 1 bij protocol 2 vermelde Tsjechische staalproducent (zaak C45/04, PB C 22 van 27.1.2005).